

Ferenc Postma

In tantis mundi tumultibus ...

De vroegste albumbijdragen van Hongaren uit Franeker:

Vijf inscripties in het *Album Amicorum* van Michaël Corvinus (1624)

M.M.C.C. – ofwel Magister Michaël Corvinus Cremnicensis, “S.S. Theologiae Candidatus” – zo ondertekende de uit Körmöcbánya¹ stammende Lutherse Hongaar Michaël Corvinus² de zorgvuldig afgeschreven “*Deliciae Batavae*”, waarmee hij zijn *Album Amicorum* opent.³ Het stuk is gedateerd 1623, tegelijk het jaar waarin Corvinus – blijkens het titelblad – zijn Album aanlegde. We kunnen er dus wel bijna zeker van zijn, dat dit laatste gebeurd is in de stad Leiden (Lugdunum Batavorum), waar hij zich aan de in 1575 gestichte universiteit – “*quae nunc praecipuas Germaniae et Galliae Academias nominis et famae celebritate si non superat saltem exaequat*”, zoals hij in de “*Deliciae*” opmerkt – op de 12de januari 1623 “gratis” had laten inschrijven.⁴

Of het echter die grote “naam en faam” van de Leidse universiteit is geweest die hem naar de Noordelijke Nederlanden had gevoerd, valt zeker te betwijfelen. Veeleer hebben we hierbij te denken aan het religieuze oorlogsgeweld dat in die tijd de Duitse landen teisterde en tot toneel van strijdende partijen maakte, de zgn. Dertigjarige oorlog (1618–1648). Dat oorlogsgeweld zal de oorzaak zijn geweest dat hij vanuit de Duitse universiteitsstad Wittenberg⁵ – waar hij negen maanden eerder, op de 9de april 1622, de graad van *Liberalium Artium Magister* had verworven⁶ – zijn schreden richtte naar het verre Leiden. De oorlog zal hem tegelijkertijd verhinderd hebben veilig naar zijn eigen geboortestad terug te keren. De komende jaren (1623–1624) zou Corvinus dan ook doorbrengen als was hij “in exilio”.⁷

Erg lang zou hij niet in het welvarende, dure Leiden blijven.⁸ Op grond van zijn Album weten we dat hij reeds in het begin van maart – via Delft,⁹ Rotterdam¹⁰ en Dordrecht – vertrok in de richting van Zeeland. Daar, met name op het Zeeuwse eiland Walcheren, zou hij nog vele ontmoetingen hebben met verschillende vertegenwoordigers van Kerk en Staat – zoals de Middelburgse pensionaris Jacob Cats,¹¹ leden van de stedelijke magistraat, predikanten¹² en rectores¹³ – alvorens begin april vanuit de haven van Vlissingen de overtocht te maken naar Engeland. Dat in al die ontmoetingen Corvinus' benarde omstandigheden – zowel politiek, maar stellig ook financieel – onderwerp van gesprek zijn geweest, is wel zeker. Op de steun van velen bleef hij aangewezen: “Crux patienter toleranda est”.¹⁴

De rest van het jaar 1623 bracht Corvinus door in Engeland. Londen, Bath, Bristol, Oxford, Cambridge en ten slotte opnieuw Londen – het zijn de belangrijkste locaties die we in zijn Album aantreffen. Ook hier legde hij contacten met velen, met professoren, studenten en predikanten etc. Zo ontmoette hij bijv. in Oxford Eduardus Meetkerkius, “Professor linguae sanctae Regius”,¹⁵ en de uit Amsterdam afkomstige Isaacus Plancius (zoon van Ds. Petrus Plancius),¹⁶ terwijl hij in Londen onder meer te gast was bij John Donne¹⁷ en een bezoek bracht aan Samuel Brooke, “Professor in Collegio Greshamensi”.¹⁸ Toch zal het oude en vertrouwde adagium “Patria est ubicunque vixeris”¹⁹ hem niet de nodige gemoedsrust hebben geschonken. Een “gelukkige terugkeer” naar het echte vaderland zou zijn diepste verlangen blijven.²⁰

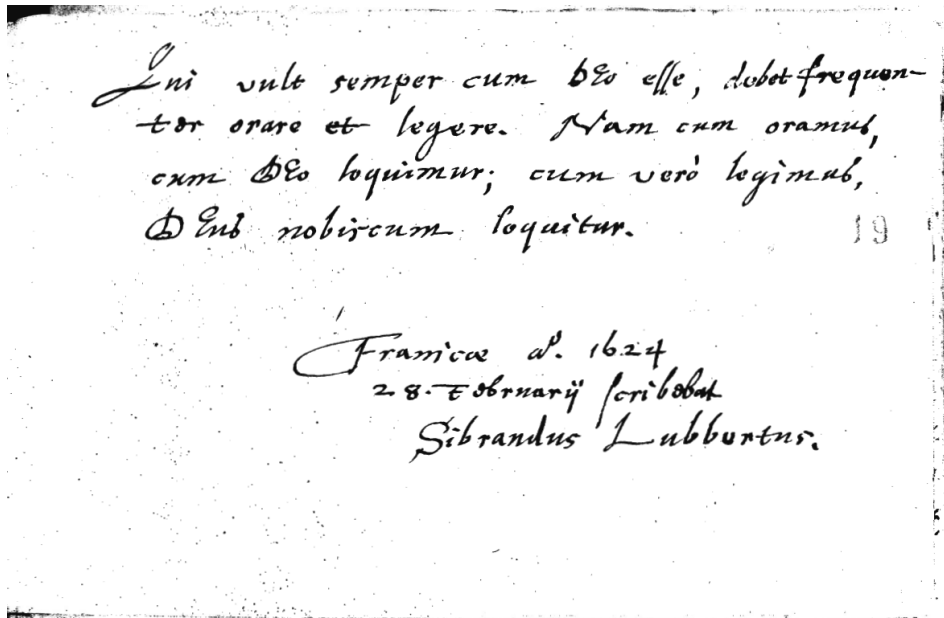
Wanneer precies Corvinus zijn “felix reditus” vanuit Engeland begon, laat zich aan de hand van zijn Album vrij nauwkeurig reconstrueren. Het moet in het begin van 1624 zijn geweest, maar langs welke route hij de Noordzee – richting de Nederlanden – overstak en via welke havens hij verder reisde,²¹ is niet helemaal duidelijk. Vast staat evenwel, dat hij in de loop van februari 1624 de drie West-Friese steden Hoorn,²² Enkhuizen²³ en Medemblik²⁴ bezocht, die hij naar alle waarschijnlijkheid per schip bereikt had. Ook in de bezoeken die hij hier aflegde, bracht hij de politieke en materiële nood van dat moment nadrukkelijk onder de aandacht.²⁵ Pas in de laatste week van februari zou hij zijn reis vervolgen richting Friesland en bereikte hij – via Harlingen²⁶ – de Friese universiteitsstad Franeker.

De ruim tien dagen die Corvinus in Franeker zou doorbrengen, zal hij zonder twijfel als bijzonder aangenaam hebben ervaren. Zoals bekend, had de in 1585 gestichte Friese universiteit – na de val en verwoesting

van Heidelberg (op 6 september 1622) – haar deuren voor de verstrooide en ontheemde Hongaarse *Peregrini* wijd en gastvrij open gezet. Zo was in de loop van 1623 de toestroom (“ingressus”) van studenten uit het verre Hongaarse achterland langzaam maar zeker op gang gekomen.²⁷ Hoe hartelijk Corvinus’ ontmoeting met vijf vertegenwoordigers van hen – nl. Paulus A. Kőrösi,²⁸ Michaël F. Barsi,²⁹ Nicolaus Mezölaki,³⁰ Caspar Korocz Szepsinus³¹ en Valentinus G. Dobrai³² – geweest moet zijn, blijkt wel uit hun inscripties in zijn Album, “amicae recordationis et benevolentiae contestandae ergo”. Tegelijk is duidelijk dat de vijf Hongaarse “populares” hem – met het oog op zijn verdere terugreis – een hart onder de riem wilden steken, in goed vertrouwen op de toekomst: “Nil tumide nec timide medio tutissimus ibis”, “In monte Jehovae providebitur”, “Nemo sapiens, nisi patiens” etc. (zie: Appendix). Het betreft hier – voor zover ons bekend – de vroegste bijdragen van Hongaarse hand die in Franeker werden afgeschreven.

Anders dan in Leiden liet Corvinus zich in Franeker niet in het *Album Studiosorum* inschrijven.³³ Wel legde hij op de 28ste februari een beleefdheidsbezoek af bij de theoloog Sibrandus Lubbertus (ca. 1555–1625),³⁴ de nestor in de kring van Franeker professoren. Mede dankzij zijn inzet had, zoals we weten, de *Peregrinatio hungarica* zich – *bene feliciterque* – van Heidelberg verlegd naar Franeker en zou de Friese universiteit ook meer en meer de nieuwe *Alma mater* van de Hongaarse studenten worden.³⁵ Dat hij Corvinus bij die gelegenheid met een bijdrage in diens Album “vereerde”, is dan ook niet verwonderlijk.³⁶

De voorspoedige “ingressus” van de Hongaarse *Peregrini* zal overigens bij diezelfde gelegenheid eveneens uitgebreid ter sprake zijn gekomen. Dat laatste leiden we af uit het feit dat Corvinus – via Leeuwarden³⁷ en de stad Groningen³⁸ – zijn reis verder voortzette naar het Oost-Friese Emden, waar hij op de 15de maart een bezoek bracht aan Abraham Scultetus (1566–1624), “Ecclesiae Embdanae minister”.³⁹ Van de laatste weten we immers, dat hij vanuit Emden – in de vroege zomer van 1623 – naar Franeker was afgereisd, om daar persoonlijk met zijn oude vriend Lubbertus te spreken over de ernstige impasse waarin de *Peregrini* na de val van Heidelberg waren terechtgekomen. Ook was hij het geweest die een eerste groep van vier Hongaren – eind augustus 1623 – vanuit Emden naar de Friese universiteitsstad op weg had gestuurd.⁴⁰ En tegelijkertijd had hij alle *Peregrini* die naar Bremen gekomen waren, met klem aangeraden vandaar naar Franeker door te reizen.⁴¹ Tijdens dat bezoek aan

[19r]

Qui vult semper cum DEo esse, debet frequenter orare et legere. Nam cum oramus, cum DEo loquimur; cum vero legimus, DEus nobiscum loquitur.

Franicae a°. 1624
28 Februarii scribebat
Sibrandus Lubbertus.

Scultetus zal Corvinus hem – mede uit naam van Lubbertus – dan ook stellig van de laatste, positieve ontwikkelingen in dezen op de hoogte hebben gebracht.

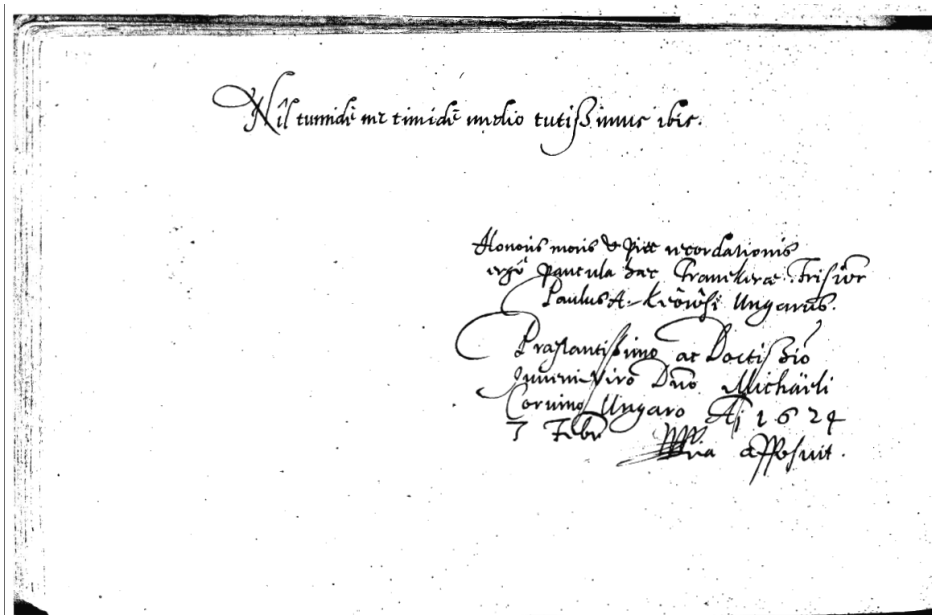
Zo maakten we kennis met Michaël Corvinus: Geen student in Franeker, maar wel een der vroegste Hongaarse “bezoekers”.⁴² Het verblijf aldaar zal hem, als gezegd, bijzonder aangenaam zijn geweest. Dat twee van zijn “populares” die hij vervolgens in Bremen zou ontmoeten,⁴³ kort daarna eveneens op weg gingen naar de Friese universiteitsstad, is daarvan wel het duidelijkste bewijs.

Hier nemen we tegelijk afscheid van Corvinus, met wie we meer dan een jaar mochten meereizen. Zijn “felix reditus” naar Körmöcbánya zou – “in tantis mundi tumultibus” – nog bijna een vol jaar duren.⁴⁴

Appendix

De tekst van de vijf bijdragen van Hongaarse hand uit Franeker in het *Album Amicorum* van Michaël Corvinus (1624).

1. – De inscriptie van Paulus A. Keôrôsi/ Kôrösi:
Franeker, 27 februari 1624.

[63v]

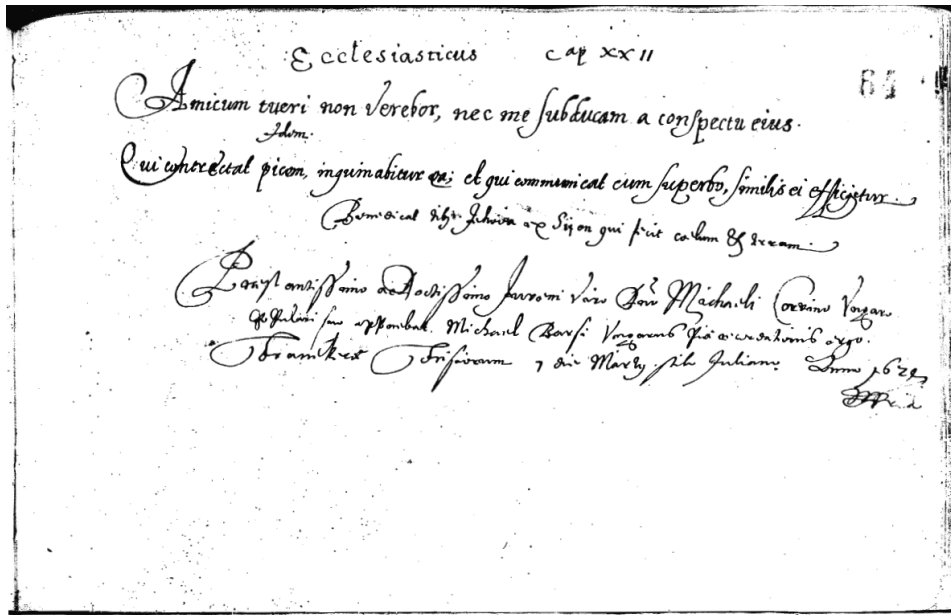
Nil tumide nec timide medio tutissimus ibis.

*Honoris, moris et piae recordationis
ergo paucula haec Franekeræ Frisior[um]
Paulus A. Keôrôsi Ungarus*

*Praestantissimo ac Doctissi[m]o
Juveni-Viro D[omi]no Michaëli
Corvino Ungaro A[nn]i 1624
[2]7 Febr.*

M[anu] P[rop]ria apposuit.

2. – De inscriptie van Michaël F. Barsi:
 Franeker, 7 maart 1624.

[64r]

Ecclesiasticus cap. XXII.

Amicum tueri non verebor, nec me subducam a conspectu eius.

Idem:

Qui contrectat picem, inquinabitur ea; et qui communicat cum superbo, similis ei efficitur.

Benedicat tibi Jehova ex Sijon qui fecit coelum et terram.

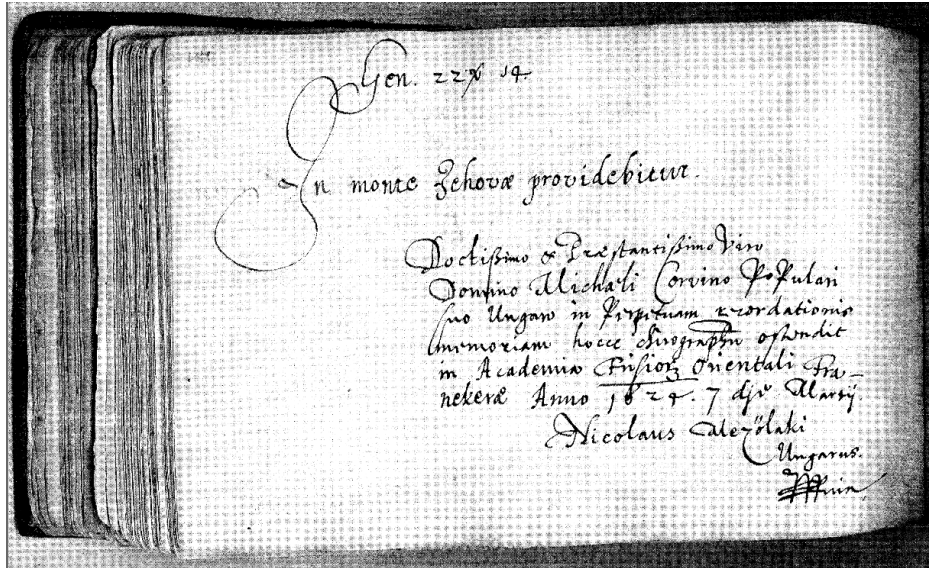
Praestantissimo ac Doctissimo Juveni Viro D[omi]no Michaeli Corvino

Ungaro, populari suo, apponebat Michael Barsi Ungarus piae recordationis ergo

Franekeræ Frisiorum, 7 die Martii stilo Juliano, Anno 1624

M[anu] P[rop]ria.

3. – De inscriptie van Nicolaus Mezölaki:
Franeker, 7 maart 1624.

[90v]

Gen. 22 v[ersus] 14.

In monte Jehovae providebitur.

*Doctissimo et Praestantissimo Viro
Domino Michaeli Corvino populari
suo Ungaro in perpetuam recordationis
memoriam hocce chirographu[m] ostendit
in Academia Frisior[um] Orientali Fra-
neke[rae] Anno 1624, 7 die Martij,
Nicolaus Mezölaki*

*Ungarus
M[anu] P[rop]ria.*

4. – De inscriptie van Caspar Korocz Szepsinus:
Franeker, 28 februari 1624.

Prov. 17.17.
*Omni tempore diligit, qui amicus est: et frater in angustia
enascitur.*

*Doctrina et pietate praestantissimo
viro Dno Michaeli Corvino Ungaro,
Amico & populari suo suavissimo appo-
nebat Franequaerae Frisior[um]
Anni 1624 28 Februarij
Caspar Korocz Szepsinus Ungar[us]
Manu P[ro]pria*

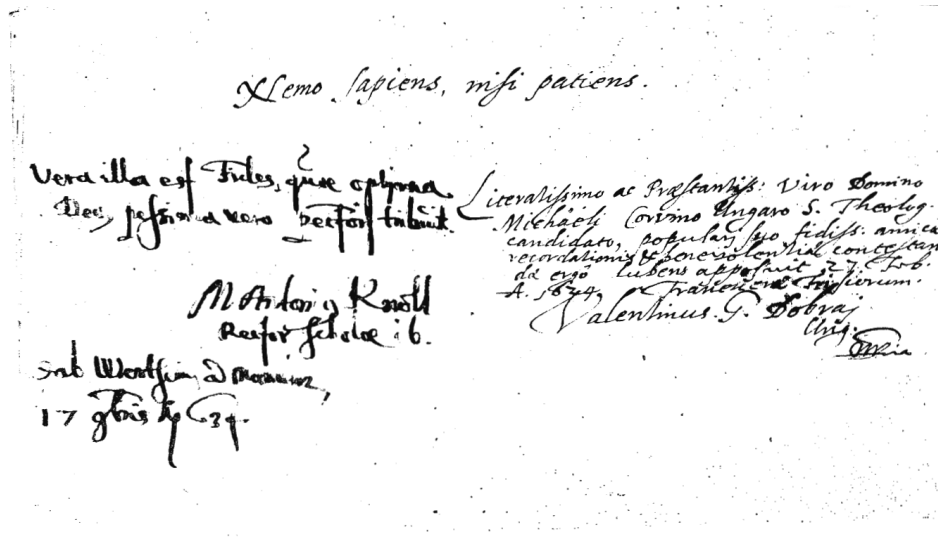
[98v]

Prov. 17.17.

*Omni tempore diligit, qui amicus est; et frater in angustia
enascitur.*

*Doctrina et pietate praestantissimo
viro D[omi]no Michaeli Corvino Ungaro,
Amico et populari suo suavissimo, appo-
nebat Franequaerae Frisior[um]
Anni 1624, 28 Februarii,
Caspar Korocz Szepsinus Ungarus
Manu P[ro]pria.*

5. – De inscriptie van Valentinus G. Dobrai:
 Franeker, 27 februari 1624.

[119v]

Nemo sapiens, nisi patiens.

*Literatissimo ac Praestantissimo Viro Domino
 Michaeli Corvino Ungaro, S. Theolog[iae]
 candidato, populari suo fidissimo], amicae
 recordationis et benevolentiae contestan-
 dae ergo lubens apposuit 27 Feb.*

A. 1624 Franekerae Frisiorum

Valentinus G. Dobrai

Ung.

M[anu] P[rop]ria.

Bronnen en Literatuur

Th.O. Achelis – A. Börtzler (Ed.), *Die Matrikel des Gymnasium Illustre zu Bremen, 1610–1810* [Bremisches Jahrbuch, II/3] (Bremen 1968).

– Afk.: Achelis–Börtzler

Miklós Asztalos, 'A wittenbergi egyetem magyarországi hallgatóinak névsora, 1601–1812', in: *Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár* [Budapest], XIV (1930), 111–174.

– Afk.: Asztalos

W.B.S. Boeles, *Frieslands Hoogeschool en het Rijks Athenaeum te Franeker*, I–II/1–2 (Leeuwarden 1878–1889).

– Afk.: Boeles

Réka Bozzay – Sándor Ladányi (Ed.), *Magyarországi diákok holland egyetemeken, 1595–1918 // Hongaarse studenten aan Nederlandse universiteiten, 1595–1918* [Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban, 15] (Budapest 2007).

– Afk.: Bozzay–Ladányi

Imre Czegle, 'Amesius korai magyar tanítványai. – Ismeretlen franekeri disputációk 1624–1625-ből', in: *Irodalomtörténeti Dolgozatok* [Szeged], LXXVII (1972), 107–123.

– Afk.: Czegle 1972

Imre Czegle, 'A brémai főiskola magyar diákjai, 1618–1750', in: *Irodalomtörténeti Közlemények* [Budapest], LXXVIII/1 (1974), 88–103.

– Afk.: Czegle 1974

S.J. Fockema Andreae – Th.J. Meijer (Ed.), *Album Studiosorum Academiae Franekerensis, 1585–1811; 1816–1844. – I. Naamlijst der studenten* (Franeker s.a. [1968]).

– Afk.: *ASiF* (samen met het desbetreffende volgnummer)

György Gömöri, *Magyarországi diákok angol és skót egyetemeken, 1526–1789 // Hungarian Students in England and Scotland, 1526–1789* [Magyarországi diákok egyetemjárása az újkorban, 14] (Budapest 2005).

– Afk.: Gömöri

Richárd Hörsik (Ed.), *A sárospataki Református Kollégium diákjai, 1617–1777* (Sárospatak 1998).
– Afk.: Hörsik

Katalin Kádár, 'Amesius magyar tanítványainak névsora', in: *Theológiai Szemle* [Budapest], XIX (1976), 335–336.
– Afk.: Kádár

A.P. van Nienes e.a. (Ed.), *De archieven van de Universiteit te Franeker, 1585–1812* (Leeuwarden 1985).
– Afk.: Van Nienes

Éva Petrőczy, *Puritans and Puritanicals* (Budapest 2005). – Daarin: 'John Donne's Verse Inscription in the Album Amicorum of a Student of Kremnitz (Körmöcbánya)', 82–89.
– Afk.: Petrőczy

Ferenc Postma (Ed.), *Disputationes exercitii gratia. – Een inventarisatie van disputaties verdedigd onder Sibrandus Lubbertus, prof. theol. te Franeker 1585–1625. – Met een Ten Geleide door J. Veenhof* (Amsterdam 1985).
– Afk.: Postma 1985

Ferenc Postma, 'Op zoek naar Franeker academisch drukwerk. – Impressies van een drietal studiereizen naar Roemenië (1991–1993)', in: *Jaarboek [I] van het Nederlands Genootschap van Bibliofielen 1993* (Amsterdam 1994), 27–47.
– Afk.: Postma 1994

F[erenc] Postma – J. van Sluis (Ed.), *Auditorium Academiae Franekerensis. – Bibliographie der Reden, Disputationen und Gelegenheitsdruckwerke der Universität und des Athenäums in Franeker, 1585–1843* [Minsken en Boeken, 23] (Leeuwarden/ Ljouwert 1995).
– Afk.: *Auditorium*

Ferenc Postma, 'Franeckera, az igaz keresztyéneknek híres akadémiájuk benne' [oder die Frage, warum nach der Zerstörung von Heidelberg (September 1622) die sogenannte *Peregrinatio hungarica* sich von Heidelberg nach Franeker verlegt hat], in: Mihály Balázs e.a. (Ed.), *Művelődési*

törekvések a korai újkorban. – Tanulmányok Keserű Bálint tiszteletére [‘Kulturelle Bestrebungen in der frühen Neuzeit’: *Festschrift* voor Prof. Bálint Keserű (JATE Szeged), ter gelegenheid van zijn 70ste verjaardag.] [Adattár, 35] (Szeged 1997), 487–495.
– Afk.: Postma 1997

Ferenc Postma, ‘Franeckera, az igaz keresztyéneknek híres akadémiajuk benne’ // ‘Frjentsjer, dêr’t de ferneamde Akademy fan ’e wiere kristenen stiet’, in: *It Beaken* [Leeuwarden/ Ljouwert], LX/2 (1998), 129–141.
– Afk.: Postma 1998

Ferenc Postma, ‘*Peregrinatio librorum*. – Der große Auszug von Büchern aus den Niederlanden nach Ungarn und Siebenbürgen seit der Gründung der nordniederländischen Universitäten’, in: August den Hollander – István Monok – Ferenc Postma (Ed.), *Studiosorum et librorum peregrinatio. – Hungarian–Dutch Cultural Relations in the 17th and 18th Century* (Amsterdam–Budapest 2006), 15–18.
– Afk.: Postma 2006

Ferenc Postma, ‘De Hongaren en het onderwijs aan de Universiteit te Franeker’, in: *It Beaken* [Leeuwarden/ Ljouwert], LXXII/1-2 (2010), 19–54.
– Afk.: Postma 2010

G. du Rieu (Ed.), *Album Studiosorum Academiae Lugduno Batavae, 1575–1875. – Accedunt nomina Curatorum et Professorum per eadem secula* (Hagae Comitum 1875).
– Afk.: *ASiL*

Etele Thury, *Series Studiosorum in Schola Debrecina Helveticae Confessionis, 1588–1792 // A debreczeni Református Főiskola tanulók névsora, 1588–1792*, in: Etele Thury (Ed.), *Iskolatörténeti Adattár*, II (Pápa 1908), 96–466.
– Afk.: Thury

Berta Trócsányi, *Magyar református teológusok Angliában a XVI. és XVII. században* [Debreceni Angol Dolgozatok, 11] (Debrecen 1944).
– Afk.: Trócsányi

Györgyné Wix – Judit P. Vásárhelyi (Ed.), *Régi Magyarországi Szerzők. – I. A kezdetektől 1700-ig* (Budapest 2007).
– Afk.: RMSz

C. van der Woude, *Sibrandus Lubbertus. – Leven en werken, in het bijzonder naar zijn correspondentie* [Diss. Vrije Universiteit, Amsterdam] (Kampen 1963).
– Afk.: Van der Woude, *Lubbertus*

Jenő Zoványi, 'A magyarországi ifjak az Odera melletti frankfurti egyetemen', in: *Protestáns Szemle* [Budapest], I (1889), 178–202.
– Afk.: Zoványi

Jenő Zoványi – Sándor Ladányi (Ed.), *Magyarországi Protestáns Egyháztörténeti Lexikon. – 3. Kiadás* (Budapest 1977).
– Afk.: Zoványi–Ladányi

Noten

- ¹ Duits: Kremnitz. – Thans Kremnica, in Slowakije.
- ² Zie over Corvinus: Trócsányi, 11 (s.v.); Gömöri, 26 resp. 79 (s.v.); RMSz, 149 (s.v.).
- ³ Het *Album Amicorum* wordt bewaard in de Hong. Nationale "Széchényi" Bibliotheek, Budapest. Sign.: Oct. Lat. 114 ("Ex Bibl. Com. F. Széchényi"). – N.B.: Het Album, gedateerd 1623, met op het titelblad het familiewapen – met daarin een raaf – van Corvinus (Raab), is niet meer compleet: Vele bladen werden naderhand weggesneden en diverse zijn dubbel- resp. hergebruikt. Een drietal bladen maakt thans deel uit van "Waller's Manuscript Collection", aanwezig in de Universiteitsbibliotheek te Uppsala (Zweden), vgl. beneden: Voetnoot 21. Graag dank ik Dr. Kees Tszelszky (ELTE Budapest), die me op het bestaan van deze bladen attendeerde.
- ⁴ Zie: *ASiL*, 165: Michael Corvinus, Hungarus. 26, T. (*gratis inscriptus). Op grond hiervan vermeldt RMSz als zijn geboortejaar 1597. – Zie ook: Bozzay–Ladányi, s.v.
- ⁵ Corvinus was op 17 november 1619 student geworden in Wittenberg, zie: Asztalos, 119.
- ⁶ Zie: Asztalos, 119 (Voetnoot 17). – Zie in Corvinus' Album bijv.: 73r, 89r en 90r.
- ⁷ Vgl. de nadere beschrijving van Corvinus' Album (OSzK): *Album amicorum Michaelis Corvini exulis Hungari, 1623–1634*. – In een van de laatste bijdragen (uit november 1634) wordt Corvinus geprezen als "Ecclesiae Evangelicae in Schwamberg restaurator vigilantissimus" (15r), vgl. ook 85v. – Zie voor de jaren na 1624: Petrőczy.
- ⁸ Bijdragen uit zijn Leidse tijd vinden we in Corvinus' Album niet.

- ⁹ In Delft ontmoette hij de predikanten Henricus Arnoldi vander Linden (75r) en Gedeon a Sonnevelt (76r).
- ¹⁰ In Rotterdam ontmoette hij Ds. Petrus (van) Nienrode (78r).
- ¹¹ Zie: 58r. – Jacob Cats (1577–1660), dichter en staatsman.
- ¹² In Veere ontmoette hij o.a. Ds. Gersom Bucerus (79r), in Middelburg o.a. de predikanten Hermannus Faukelius (80r) en Gerson Pannelius (87r), in Goes o.a. Ds. Abrahamus Happartius (101r), en in Vlissingen o.a. de predikanten Jodocus Larenus (94v) en Daniel Larenus (95r).
- ¹³ In Middelburg ontmoette hij Justus Liraeus, “Rector Scholae quae est Middelburgi-Walachorum” (81r), in Vlissingen Tobias Schemeringius, “Gymnasii Flissingani Rector” (103r).
- ¹⁴ Zie: 73r.
- ¹⁵ Zie: 115v.
- ¹⁶ Zie: 107r. – Petrus Plancius, predikant en cartograaf, was op 15 mei 1622 te Amsterdam gestorven.
- ¹⁷ John Donne (1573–1631), in die tijd deken (“decanus”) van St. Paul’s Cathedral in Londen. – Zie: Petróczi.
- ¹⁸ Zie: 22v.
- ¹⁹ Zie: 56v.
- ²⁰ Vgl.: 114v.
- ²¹ In elk geval lag Amsterdam op Corvinus’ reisroute, blijktens de bijdrage in zijn Album van Nicolaus a Wassenauer, “Medicus Amsterodamensis”, gedateerd: Amsterdam, 4 februari 1624 (“Pridie Non. Febr.”). Dit albumblad maakt nu deel uit van “Waller’s Manuscript Collection” (UB Uppsala): <http://waller.ub.uu.se/23122.html> – zie boven: Voetnoot 3.
- ²² In Hoorn ontmoette hij Ds. Georgius Goethals (97r).
- ²³ In Enkhuizen ontmoette hij o.a. de predikanten Abrahamus a Dooreslaer (112r) en Joannes Puppis (112v). Ook bezocht hij daar de medicus (en stadsdokter) Bernardus Paludanus (55r) en de rector van de Latijnse school Guilielmus a Nieuwenhuijsen (110r). – N.B.: Bernardus Paludanus (1550–1633) was vooral bekend vanwege zijn rariteitenkabinet. In 1984 werd in Enkhuizen een standbeeld van hem onthuld. Zijn *Album Amicorum* wordt bewaard in de KB Den Haag.
- ²⁴ In Medemblik had hij een ontmoeting met de secretaris van de stad, N. Stellingwerff (77r).
- ²⁵ Vgl. bijv. de bijdrage van de secretaris van Medemblik, N. Stellingwerff: “Michaëli Corvino Hungaro, ob Patriae tumultus peregrinanti ...” (77r).
- ²⁶ In Harlingen ontmoette hij Ds. Regnerus Bogermannus (117v).
- ²⁷ Over het begin van de *Peregrinatio hungarica* naar Franeker, zie: Postma 1997 resp. Postma 1998. – De Hongaarse aanwezigheid aldaar had ook grote invloed op het academische onderwijs, zie: Postma 2010.
- ²⁸ Körösi A. Pál: *RMSz*, 455 (s.v.). – Student te Franeker 17.12.1623: *ASfF* 2080. Disputeerde sub Amesius, zie: *Auditorium*, Register, s.v., vgl. ook: M/1625.1. – Eerder student in Frankfurt/ Oder, zie: Zoványi, 184. – Zie ook: Czeglé 1972 (s.v.) en Kádár, 336. – Bozzay–Ladányi, s.v.

- ²⁹ Barsi F. Mihály: *RMSz*, 68 (s.v.). – Student te Franeker 17.12.1623: *AStF* 2081. Vgl. ook: *Auditorium*, M/1625.1. – Eerder student in Frankfurt/ Oder, zie: Zoványi, 185. – Bozzay–Ladányi, s.v.
- ³⁰ Mezőlaki Miklós: *RMSz*, 539 (s.v.). – Student te Franeker 27.08.1623: *AStF* 2051. Disputeerde sub Lubbertus 24.03.1624, zie: Postma 1985, Add. 2, en *Auditorium*, 1/1624.1. (Ex. destijds aanwezig in Szászváros, nu in Cluj-Napoca/ Kolozsvár, zie: Postma 1994, 33.) Vgl. ook: *Auditorium*, M/1625.1. – Eerder student in Frankfurt/ Oder, zie: Zoványi, 184, en aansluitend in Bremen, zie: Achelis–Börtzler (s.v.) en Czeglé 1974, 90. – In 1616 student te Debrecen, zie: Thury, 105. – Bozzay–Ladányi, s.v.
- ³¹ Szepsi Korocz Gáspár: *RMSz*, 788 (s.v.). – Student te Franeker 23.04.1623: *AStF* 2006. Terug uit Engeland opnieuw student aldaar 24.09.1623: *AStF* 2061. Disputeerde sub Lubbertus 24.03.1624, zie: *Auditorium*, 1/1624.2. Vgl. ook: *Auditorium*, M/1625.1. – Eerder student in Frankfurt/ Oder, zie: Zoványi, 184. – In 1618 student te Sárospatak, zie: Hörcsik, 48. – Gömöri, 79 (s.v.). – Bozzay–Ladányi, s.v.
- ³² Dobrai G. Bálint: *RMSz*, 200 (s.v.). – Student te Franeker 23.04.1623: *AStF* 2007. Zie ook: Postma 1994, 31, en vgl.: *Auditorium*, M/1625.1. – Eerder student in Frankfurt/ Oder, zie: Zoványi, 184. – In 1618 student te Sárospatak, zie: Hörcsik, 48 en 53. – Zoványi–Ladányi, 153, 664 en 350. – Bozzay–Ladányi, s.v.
- ³³ In deze tijd ontmoette hij ook Bernardus Schotanus, predikant te Stavoren (120v). Waarschijnlijk was de laatste op familiebezoek in Franeker.
- ³⁴ Zie over Lubbertus: Boeles, II/1, 29–34, maar vooral: Van der Woude, *Lubbertus*. – Voor de sub Lubbertus verdedigde disputaties: Postma 1985 resp. *Auditorium*, 3–11. Naast Nicolaus Mezőlaki en Caspar Korocz Szepsinus disputeerden ook Caspar Gelei [Geleji T. Gáspár] en Stephanus Sz. Caroli [Károlyi Szekeres István] onder zijn leiding. Alle vier zouden later leidinggevende ambten in de Hongaarse Gereformeerde Kerk bekleden.
- ³⁵ Per 1 juni 1624 zou Lubbertus – voor de derde maal – het rectoraat op zich nemen. De inauguratie – in de Academiekerk – werd verstoord door “moedwillich getier” van enige studenten, zie: Van Nienes, 235. Enkele Hongaarse *Peregrini* werden daarop als getuigen gehoord, onder wie Paulus A. Körösi, Petrus Öse Maksai en Paulus Puah Miskolci – Instituut “Tresoar”, Leeuwarden: *Archief Universiteit Franeker*, Inv. Nr. 136. Zie ook: Van der Woude, *Lubbertus*, 426–428. – Tijdens zijn rectoraat, dat slechts een half jaar zou duren (Lubbertus overleed begin januari 1625 “in rectoratu”), zou hij maar liefst 17 Hongaren in het *Album Studiosorum* inschrijven. – Met de “intocht” van de Hongaren begon tegelijk de “uittocht” van talloze boeken naar Hongarije en Zevenburgen, zie: Postma 2006.
- ³⁶ Lubbertus gebruikte de spreuk die hij in Corvinus’ Album schreef wel vaker, zie: Van der Woude, *Lubbertus*, 471: “Wie altijd nabij God wil zijn, moet veel bidden en lezen. Want wanneer we bidden, spreken we met God; wanneer we echter lezen, spreekt God met ons”. Lubbertus citeert hier de kerkvader Augustinus: *Sermo* 302,2 (zie: Migne, *Patrologia Latina*, Tomus XXXIX (1865), kol. 2324). Het zegt alles over zijn persoonlijk godsdienstig leven. – N.B.: Van der Woude kende het Album van Corvinus niet.

- ³⁷ In Leeuwarden ontmoette hij – op 7 resp. 8 maart 1624 – o.a. de predikanten Johannes Bogermannus (44r), Hermannus Kolde (65r) en Bernhardus Fullenius (74r). – Aan de inscriptie van Kolde is de titel van onze bijdrage ontleend.
- ³⁸ In Groningen ontmoette hij op 12 maart o.a. Ds. Bernhardus Theodorici Agnaeus (110v) en H. Schonenborch, "Illust. Provinciae Ordinibus a Secretis" (70r).
- ³⁹ Zie: 67r. – Voorheen was Scultetus (vanaf maart 1618) professor Oude Testament in Heidelberg geweest.
- ⁴⁰ Nicolaus Mezölaki hoorde bij deze groep. De vier (Tejfalvi Csiba Márton, Mezölaki Miklós, Geleji T. Gáspár en Nagyszombati Nagy Pál) werden op de 27ste augustus 1623 in het Franeker *Album Studiosorum* ingeschreven, zie: *AStF* 2050, 2051, 2052 en 2053.
- ⁴¹ Zie hier vooral: Postma 1997 resp. Postma 1998.
- ⁴² Dat Franeker naast studenten ook Hongaarse "bezoekers" gekend heeft, schreven we reeds eerder, zie: Postma 1994, 27.
- ⁴³ Het betreft hier Michael B. Szemptsinus (82r) en Joannes M. Geonczinus (72r), die hij op 22 maart resp. 2 april 1624 ontmoette. De laatste (Gönczi M. János) was student aan het *Gymnasium Illustre*, zie: Achelis–Börtzler (s.v.) en Czegle 1974, 92–93. Twee van diens professoren, Matthias Martinius en Ludovicus Crocius, schreven eveneens in Corvinus' Album, zie: 52r en 68r. – Beide "populares" lieten zich kort daarop in het Franeker *Album Studiosorum* inschrijven, zie: *AStF* 2100 en 2134. Gönczi zou daar later sub Maccovius disputeren, zie: *Auditorium*, 28/1625.1.
- ⁴⁴ Zie: Petrőczy, en ook boven: Voetnoot 7.